

Журавель-Змєєва Лілія Сергіївна PhD 022 Дизайн, старший викладач кафедри дизайну
Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна

ФОРМУЮЧИЙ АСПЕКТ АПСАЙКЛІНГУ У ПРОЄКТУВАННІ ДИЗАЙН-ОБ'ЄКТІВ

Апсайклінг- сучасний, над-популярний, актуальний напрям у сучасному концептуальному мистецтві та дизайні найрізноманітніших напрямів, що базується на переосмисленні й наданні нового звучання старим, вживаним речам без їх фатальної, повної переробки. Апсайклінг у творчості митців та дизайнерів торкається якомога ширшого спектру матеріалів: тканина, пластик, целофан, метал, скло, папір тощо. Особливо інклюзивним для вживаних матеріалів виявився художній текстиль та дизайн костюму. Із залученням значної долі креативу у хід іде практично все: одяг із секонд-хенду, старі газети, непотрібні документи, рекламні флаєри, пакети з супермаркетів, пакети-масочки, поліетиленові пляшки, блістери від таблеток, алюмінієві банки з-під газованих напоїв — все стає засобом для самовираження митця та створення нового, несподіваного образу [4, 5, 6, 7].

Однак практика показує, що вживаний матеріал має певний заданий потенціал, що не можливо не враховувати у створенні нового дизайн-об'єкта. Так, предмет апсайклінгу має свій характер, з яким потрібно рахуватися, і або підлаштовувати ідею під тактильні особливості матеріалу, або набирати силу-силенну варіантів, та відшукувати серед них той, що найбільше буде відповідати заданій меті. Тож, часто, не маючи фізичної можливості накопичити велику кількість матеріалів, роблячи перші кроки у напрямі переосмислення попередніх надбань, автори стикаються з необхідністю працювати з тим, що наразі є на руках.

Таким чином апсайклінг у творчості художників та дизайнерів сьогодення має формотворний вплив на кінцевий результат. Навіть починаючи проєкт із продумування ідеї та фізичної реалізації часто доводиться сформований образ «підганяти» до якостей і можливостей матеріалу. У втіленні апсайклінг-проєкту превалює домінування форми над образом, чи бодай пошук образу починається з наявної форми матеріалу. Такий підхід до мистецької й дизайнерської практики є дещо протилежним до принципів академічного викладання мистецьких дисциплін, проте активно застосовується практикуючими авторами.

Матеріал, що вже мав свою форму, жив у своєму призначенні і надалі буде нести фльор попереднього існування, тож не може стати абсолютно будь чим новим, без залучення процесів повної переробки (ресайклінгу). Однак митці отримують особливе творче задоволення надаючи предметам нового змісту, що безперечно і є основною метою креативного підходу.

Скло із пляшок має напрочуд привабливий вигляд, наприклад, у прикрасах, так само пластик може трансформуватися та збільшити діапазон застосування: від розпуску на тонкі смуги-нитки до використання у своїй попередньо-базовій формі. Целофан має взагалі практично необмежені варіації для повторного втілення, майже не зважаючи на свою щільність [3].

Переробка структурно-складних матеріалів частіше знаходить своє відображення у монументальному мистецтві і дизайні середовища. Це у скульптурі найбільш виразно розкриваються вживані механічні деталі, будівельні відходи, залишки будь-якої машинної діяльності. Інтер'єрний та ландшафтний дизайн нерідко переосмислює і застосовує наново

у меблях, оздобленні простору залишки побутової діяльності, надає нового життя старим громіздким предметам інтер'єру, виробничим залишкам та відпрацьованим побутовим приладам [3, 8].

Окремої уваги заслуговує папір, оскільки він, у межах творчих потреб, піддається варіантам повної переробки (ресайклінг) та виготовленню нового паперу, переважно картону, з макулатури, а також процесам апсайклінгу. Зокрема папір є відмінним засобом для хенд-мейд робіт під час створення специфічної фактури черпаного паперу, що використовується і у творчості концептуальних митців, і у проєктній діяльності дизайнерів поліграфічної (притаманно подарункової) продукції. Однак методологія апсайклінгу також цілком активно застосовується для вживаного паперу. Значною мірою, тут відіграють роль ностальгічні настрої, що виникають у більшості людей із досягненням певного віку та життєвого досвіду. Утворюються концептуальні мистецькі твори, що пропонують обернутися у минуле та відшукати забуті, пережиті почуття за рахунок паперових артефактів конкретної епохи, або вони можуть бути виключно особисті, у разі використання власного архіву [1, 2].

Колаж — це один варіант апсайклінгу паперу, що формує образ на компромісному варіанті підбору. Техніка колажу є максимально пластичною, тому самому автору буває важко визначити що було першорядним - художній образ чи вже знайдений матеріал. У процесі створення колажу, подекуди через пошук візуальної гармонії поступово, одночасно формується образ та ідея твору. Таким чином колаж з одного боку є прогнозованою технікою, а з іншого цілком експресивним емоційним й інтуїтивним явищем.

Висновок: Апсайклінг використовуючи вживані матеріали, у своїй методології диктує певні обмеження, що закладені у вихідній сировині, які безперечно впливають на принципи та ідеї проєктування дизайн-об'єктів і мистецьких предметів. Конфігурація попереднього об'єкта завжди має свій характер навіть після виходу речі із вживання. Він безперечно залишить свій слід на умовно-новій речі після перетворення.

Якщо митець або дизайнер ставить за мету своєї діяльності переосмислення старого матеріалу на новий об'єкт, то очевидно мусить враховувати попередні властивості та знаходити у цьому особливу мету і для власної роботи і для життя в цілому. Апсайклінг — заняття, що має практичний вияв та філософське підґрунтя, дає митцю чи дизайнеру широкий діапазон творчих можливостей обмежуючи його у певних формах, чим стимулює уяву та фантазію.

Список використаних джерел:

1. Войтенко Ю. (2012) Апсайклінг дарує «друге життя» старому мотлоху. Український ТИЖДЕНЬ № 31 (248) від 2 серпня. URL: <https://tyzhden.ua/apsajklinh-daruie-druhe-zhyttia-zajvomu-motlokhu/>
2. Данилевська Ю. (2019) Апсайклінг — поєднання екології та мистецтва. Медіапортал Вгогу. URL: <https://vgoru.org/novini/apsajklinh-poiednannia-ekolohii-ta-mystetstva>
3. Коталейчук А. (2012) В Україну прийшов «апсайклінг». Deutsche Welle (DW) Made for minds. URL: <http://surl.li/nqrfa>
4. Кротова Т. & Давиденко І. (2018) Перспективи апсайклінгу автентичного текстилю в дизайні. Актуальні проблеми сучасного дизайну: збірник матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (20 квітня 2018 р., м. Київ): у 2-х т. Т. 1. С. 223-226.
5. Литвиненко Н. & Вороніна М. & Лавренюк О. (2022) Вторинне використання матеріалів у дизайні одягу. Вісник КНУКіМ. Серія: Мистецтвознавство. Вип. 47. С. 177-185
6. Смагіна А. (2022) Новий тренд — перешивати речі з шафи. Як працює апсайклінг. Портал Рубрика. URL: <https://rubryka.com/article/upcycling/>
7. Чуприна Н. & Суук М. (2014) Апсайклінг та його визначення як напрямку екодизайну у сучасній індустрії моди. Вісник ХДАДМ. №3. С. 38-41
8. Щербань Т. & Борисова Л. (2018) Реалізація напрямку «стімпанк» у гуртковій діяльності. Дизайн-освіта: проблеми та перспективи: матеріали III всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (11 - 12 квітня 2018 р., м. Полтава). С. 191-196